

GÜNEY

AYLIK EDEBİYAT VE SANAT GAZETESİ

Sayı : 3

1 Eylül 1967

1 Lira

CAN SIKINTISI ve VAKIT ÖLDÜRMEK

Başlığımızdaki bu deyimleri çok kullanırız nedense. Bu vaktimizin çok oluşundan belki. Günlük çalışmalarımız sonunda, hafta ve yıllık izinlerimizde ne yapacağımızı şaşırırız. Vakit bir türlü geçmez. Sıkıntı basar insanı. Evde çocuk çoğumuza, kardeşlerimize çatar dururuz. Dışarıda vakit geçirecek bir yer ararız, gidecek bir yer bulamayız. Bir arkadaşınızla karşılaşırsanız, hal-hatır sorsanız, araya mutlaka «can sıkıntısı» ve «vakit geçirmek» sözcükleri girer. Dil alışkanlığı gibi bir şey.

Oysa, dünya medeniyetine önderlik yapan milletlerde durum bizdekinin tam tersinedir. Örneğin, Amerika'da bir iş sahibi size 3 dakikalık bir randevu verebiliyorsa bu, onun için gerçek bir fedakârlıktır. Sabahları ve akşamları banliyo trenlerinde, metrolarda, otobüslerde herkes gazetesini, dergisini açmış, okuyor. Uykulayan, ya da boş duran bir kimseye rastlanmıyor. Rastlansa da yadırganıyor.

Hayatın çok kısa olduğunu biliriz, yine de boş veririz. Yok pahasına harcadığımız her dakikanın, ömrümüzün en kıymetli anları olduğunu bilmemezlikten geliriz. Yine de «vakit geçmiyor» der dururuz. Örneğin, kentimizin 40-50 kilometre ötesinde deniz vardır da, denizi görmeyenimiz çoktur. Yanbaşımızda bir dağ, dağın ardında çığır çığır akan bir ırmağ vardır, biliriz de bir fırsatta gidip görmeğe üşeniriz. Edebiyat ve sanat kısırlığından söz ederiz de, kentimizin tek kışkırlığından faydalanmayı düşünmeyiz. Yayınla ilginiz günlük gazetelerin manşetlerinde, resim altlarında kalıyor. Bilgi ve kültür artışına yarayacak yazılardan sıkılıyoruz. Sanat dergilerine gereken değeri vermiyoruz. Söz sırası gelince büyük eleştirici oluyoruz. Yerine göre kulp takmayı da beceriyoruz.

Normal çalışmalarımıza gerçek ve gereken gücümüzü veriyor muyuz? Bu da ayrı bir sorun, ayrı bir konu. Ama şu var ki, dünya milletleri sanatta, ilimde ve teknikte baş döndürücü bir hızla yarışırken, vakit geçirmede, can sıkıntısı bulanımı içinde bocalamamız acı geliyor bize. Hele, çağdaş milletler safına yanaşma umudu bir yana, şu «Gerçek Ülkeler» arasında bulunduğumuzu görmek ve düşünmek acıların en büyüğü oluyor...

Edebiyatımızda Sağcılık, Solculuk, Toplumculuk ve MİLLÎ EDEBİYAT ÖZLEMİ

Semsettin SAYG

Bu deyimlerin üzerinde birlikte duralım, düşünelim, biraz da duygulanalım diye yazıma başlıyorum. İstediğim ki, yazımı bir avuç meraklı dost ve ahbabın dışındakiler de sonuna kadar okumak sabrını göstersin.

Bu güzel sanatlar kolumun, tarih boyunca kurulu düzeni yönetenlerin baskısı altında kaldığı bir gerçektir. Sanatçının konusu insandır. Kendisidir. İnsanın öteki yaratıklarla ayrılan ve birleşen taraflarını bu edebî eserlerden çıkarabiliyoruz. Edebiyat, kurulu düzenin aynasıdır bir bakıma. Bir ulusun edebiyatı, o ulusun kendisidir. Günlük hayatımızda farkına varmadığımız, görmediğimiz, hissedemediğimiz, dinlemediğimiz güzellikleri, kötülüklerimizi, iyiliklerimizi, aşklarımızı, ümitlerimizi, hayallerimizi, isyanlarımızı, korku ve endişelerimizi bu eserlerde buluruz. Edebiyatın bir üslubu, geleneklerine bağlı bir yöntemi vardır.

Sanatçılar, klasik değer ölçülerini, gelenekleri her zaman zorlamışlardır. Büyük sanat eserleri de bu zorlanmalar sonunda yaratılmıştır. Toplumun ahlak kurallarına, bütün geleneksel değerlerine, klasik sanat anlayışına bağlı edebiyat «Sağcı Edebiyat»tır. Edebiyatla «Solculuk» deyimi, sağcı edebiyat geleneklerinin dışına çıkışı, yenilik ve halkçılık hareketlerini, kurulu düzene başkaldırmayı, edebiyata alışılmaktan, kabul edilmekten gayriyi getirmeyi ister.

Bizim edebiyatımızda «Sağcılık», «Solculuk» deyimleri, anlamlarını yitirmiş olarak kullanılıyor. Sağcılık taassup değildir. Şeriatçılık, yobazlık, tarikatçılık hep bu «Sağcı» deyimle anılıyor. Sağcılık, «gelenekçilik» ve «muhafazakârlık»tır. Gericilik değildir. Sol ve solculuk deyimleri şimdi komünist ideolojisi-ne çalışmayı ve çalışanları desteklemek için kullanılıyor. Kimse bu (Sonu sayfa 6. da)

Bir Duruşma

Savcı sözlerine devam ediyordu: «Yıllardan beri düşünülmüş bir katil olayı ile karşı karşıyayız. Dünyanın, tam üç yıl büyük bir kin ve intikam ateşile yanan bu canavar ruhlu ihtiyar, sonunda tasarladığı planını, fırsatını bulunca tabii etmekten zerre kadar tereddüt etmedi. Sayın Yargıç, sayın baylar, şu gördüğünüz kadın, bir tek balta darbesi ile, bir insanın kafasını gövdesinden ayırmıştır. Sonra yine suç ületi ile vücudunun çeşitli yerlerine vurmuştur. Bu olayı savunacak avukat arkadaşları bulmak, her halde kolay olmayacaktır. Savunulacak hiç bir tarafı olmadığı gibi, olayda gizli kalmış, gölgelenmiş bir durum da vardır. Gerçek, gün ışığındadır. Ve bunu sanık da itiraf etmiştir. Devlet dairelerini ve adliyecini daha fazla meşgul edip zamanı daha fazla uzatmamak yerinde olur zannederim.

Rimlar köyünden Osman Uzun'u bilerek ve pusu kurarak öldürmekten sanık, aynı köyden Emeti Bulur'un TCK'nun 450. maddesi uygulanarak idamını talep ediyorum.»

«Ağır ceza mahkemesinde, sessizliği bozan savcının konuşması bittikten sonra, bir uğultu yükseldi salonda. Tüm bakışlar, savcı yönünden Emeti Nineye çevrildi. İhtiyar fakat sert ve dinci hatları olan Emeti Nine, büyük bir durgunluk içinde, yarı anlar yarı anlamaz onları dinliyordu. Ancak savcının son sözleri alt üst etti onu. İDAM demiydi... Yani ölecekti... Öldüreceklerdi onu. Sabahın kuşluğunda, belkim daha erken... O üç ayaklı sehpa, Kentin büyük meydanında, Kalabalık. Mırıldılar. Sonra çingene cellât... Yağlı İp...

Bir saniye içinde hayalledi tümünü. Boşnak Kâzım astıkları zaman, Koca Herif anlatmıştı bunları ona. Yutkundu Emeti Nine bir kaç kez. Kendini sehpanın üzerinde görür gibiydi. Bir ter kapladı her yanını, soğuk soğuk. Nasırlaşmış çatlak ellerinden, sıpır sıpır akıyordu. Sararmıştı. Ummuyordu, bilmiyordu ki...

İDAM... Aman Allahım... Neden öldürmüştü Osmanı? Bu, kulağına geliyordu şimdi. Yargıçtı soran. «Neden öldürdün Osmanı, söylese ne be kadın?»

Osmanı hayalledi Emeti Nine. Gahbe dölü Osman» dedi. «Cavir oğlu cavir» sonra «Ayşem» dedi.

«On dördünde...» Bir tuhaf oldu gönlü.

«Tazecikti tam ondört yaşındaydı. Tek kız evlâdımdı. Çok severdim, tapardım Ayşeme. Hele hele Koca Herifi de toprağa verince, iki büyük oğlan... (Onlara doğru baktı) Avrıt kılıklar, sünepler. Evde bi o kalırdı. Her yeri ak pak eder, aş furur, hayvanlara bakardı. Yoğurdu, peyniri mayalar, su taşırdı kazan kazan, bakraç bakraç. O güzelim, o altın saçlı Ayşem. Bi gün demedikim, bi tek gün kötü konuşmadı anasına Hakim bey oğlum, Yoruldum demedi. Guzu gibiydi, melek gibiydi, Ayşem. (Biraz duraladı, derin bir nefes aldı). Sonram o domuz, o cavır Osman rahat gomadı ki, bizi. Gomadı deyyus. Koca Herifi toprağa verdikim Osman başladı suyu çevirmeye. Ülen zaten mahsul alamıyoruz. Zaten çorak bu topraklar. Dönderme şu suyu. Azık be herif, Tanrının dresi biraz akiversin fukara Emetinin tarlasına. Olmaz. Domuzkim. Cavir herif. Yalvar, yakar, ağla, dövün yok. Dedim oğlanlara, gidin susturun şu herifi. Etmesin. Siz erkeksiniz. Babanız sağken sıkarmıydı su dönmek. Ne durursunuz kazık gibi? İki kişisiniz. Sindirin domuzu. Kendi çamurunda hırlasın dursun. Gelmesin yöremize. Dinletemedim. Dinletemedim bey oğlum. Daş döğürsüydüm keşem bu iki kazık yerine. Sonram ne oldu? Yolladı köpekleri Osman cavırı. İlle de Ayşe. Ayşeyi verin, suyu salıvereyim. Hey kudreti kuvveti büyük, adaleti göklere kadar Tanrım. Ne edeyim? Nasıl veririm gül gibi, ondördünde Ayşemi elin almışlık dinsiz, imansızına? Fakir fukara tanımız, namaz oruç bilmez, camiyeye bi dene baş gomadı. Para demiş bi daha dememiş. Bir avradının üstüne odahk ister Ayşemi.» (Yine durdu ihtiyar kadın. Nefes almakta zorluk çekiyordu.)

«Bağırdım, saçımı başımı yoldum. Mhtar gomadım, ayan gomadım doluştım bir bir. Tümü titrediler Osman cavırından. Sonra... Bir akşam, itleri ile geldi domuz. Söktü aldı Ayşemi benden, Kamçı içinde godu sırtımı. Canlı cansız yatık godu Hasanla Hüseyinimi. Gitti Ayşem. Goptu Emeti anasından. İrmak ırmak gözleri, gitti bi cavırın elinde. Gitti bi cavir atının kışında, dövüne dövüne.

Demir ÖZGEN

Hökümet dediler, koştum. Candırma dediler, vardım yarım pabuçla. Bulur getiririz dediler. Tam üç yıl yemedim, içmedim Ayşem dedim, bekle dim. Hökümatın kolu uzun dediler. Uzamadı, ermedi bi cigara içimi yere. Erkek demeye ağzım varmıyo, bu iki kazık sustular. Adım atmadılar Osmandan yana, Ayşemden yana. Bir gün duydukim, o cavir oğlu cavir, döve döve yitirmiş Ayşemi. İnce hastalıkmiş, soldurmuş gülüm. Sonra da kavakların arkasına... O kapkara, o zından gibi toprağa koyup gitmiş Ayşemi... Körpeçik, tazeçik Ayşemi.

Gayrı, şu cavırı bi yol karşıma alayım dedim. Vereyim odunu sırtına, paltayı boynuna. Parça parça edeyim o domuzu. Ayşemin kanını analğım. Yuf olsun benim buca yıl yaşadığıma...»

Bir hal olmuştu Emeti Nineye. Titriyordu. Sararmıştı. Kötü bir sararmaydı bu. Yöresini göremiyor gibiydi. Tutunmağa çabaladı bir süre. Sonra yanındaki sandalyeye dayandı. Açtı gözlerini kan dolmuştu içleri. Bir tuhaf, bir başka olmuştu ihtiyar kadın. Son gücünü toplayıp harcamağa hazır bir pehlivan canlılığı vardı üzerinde. Ağzı kurumuştu. Yer yer beyaz köpükler kaplamıştı, ince etsiz dudaklarını.

«Sonram» dedi. «Sonram hakim bey, gün gün izledim o domuzu. Ne yapar, nereye gider öğrendim. Bi akşam, geçip gideceği bi kavşağın çınarına ya. Landım. Palta vardı elimde. Vuracaktım. Parça parça edecektim cavir dölünü. Kinliydim beyim. Yarahıydım. Duramazdım yöremde...»

Yine durdu. Bir şeyler vardı Emeti Ninede bilinmeyen. Söylemek istediklerinin çoğu, düğüm düğüm olmuştu ünlüğünde. Sarardı soldu yine. Daha kötüydü bu kez. Kendisini toplamağa çalıştı. Çok şeyler diyecekti. Hep konuşacaktı. Öyle istiyordu ihtiyar kadın. Köpükler çoğalmıştı, sarılığı gitkiçe artıyordu. Beyaza dönmüştü bu kez. Gözleri aklaşmıştı. Ama durmak istemiyordu.

«Geldi Osman iti» dedi. «Yürüdü geçti önümden. usulcana gittim. İyi... iyice sok... sokuldum ona...»

Sesi kısılıyordu Emeti Ninenin. Zor bir nefes alıyor, ardından devam ediyordu.

«Bir adım önümdeydi gayri. Ülen... Ülen cavir, diye üledim. Döndü baktı bana. Baktı da... kaldı... öylece... Şaş... tı... domuz...»

Başı dönüyordu iyiden iyice. Gözleri görmüyordu ihtiyarın. Karanlıkta yöresi. Ama susmadı yine.

«Ben... Ayşenin anası E... E... Emeti Nine... dedim. Ben gahbe gahbe dölü de... değilim dedim. Cavir... Osmanı bilem... ar... arkadan furmam, dedim. İyice dön... dönmüştü bana. Furdum beyim. Furdum... Furdum... Fur... Fur... Ay-

(Sonu 8. de)

GÜNEY'DE GÜFTE YARIŞMASI

Adana'nın yetiştirdiği değerli bir bestekâr, Güney'de bir güfte yarışması düzenledi. Yüzlerce yapıt katıldı bu yarışmaya. Dereceye giren üç şiir, bestekâr Mahmut Yivli tarafından bestelenerek Müzik Dünyamıza armağan edildi.

Klipesini verdiğimiz şarkının bestekârı Tamburi Mahmut Yivli'yi ve güfte birincisi Kalaba arkadaşımızı tebrik eder, bundan sonraki çalışmalarında başarılar dileriz.

DEĞMEZ

Kadın bir güz aşk bir mevsim
Tez geçer her meçnun
Leylâ olur ka necnu
Bir melek sanmağa değmez
Yemin bekle vefa deyil
Gerçek aldanmağa değmez
Bulursan sev kaybolursa
Bir ömür yanmağa değmez
Unut unuttuğu yerde
Adını anmağa değmez
Ya sarhoş kal ya rüyada
Hayat yaşanmağa değmez

KALABA

1950 : NIKRİZ

Şükrü Enis REGÜ

Geçen gün, ilk ve ortaokullarda okutulan Türkçe kitapları elime geçti. İçlerindeki şiirlere şöyle bir göz attım, aman Allahım ne basit, ne yavan parçalar vardı.

Bu kitapları hazırlayanların hiç mi şiir zevki yok diye düşündüm kendi kendime. Oysa Türkçe derslerinin amacı çocuğu ana dilinin en güzel, en kaliteli örneklerini vererek, ruhunu, zevkini yükseltmek, onun körpe benliğinde «güzel» yaratmaktır. Öteden beri biz çocuğu adam yerine koymaz, onu küçümseriz. Bu yüzden dir ki, çocuk şiiri denince aklımıza, ya basit parçalar gelir, ya da bir takım öğütler ve gevezeliklerle dolu manzumeler.

Çocuk için ayrı bir şiir düşünenlere şaşıyorum doğrusu. Çocuklarla gerçek şiir arasındaki bağılılığı aklımıza getirseydik, çocuk gözümüzde bu derece küçülmezdi. Şiiri, dünya görüşü renkli bir efsane ve masal olan çocuk değil de, hayat mücadelesi içinde çarpınan ve dünya, gözünde bir çöl kadar kuru olan büyük adam mı tadacak? Şiirin çocuk kalması üzerine pek çok şey söylenmiştir. Ama şiiri tadmak isteyen ruhların da çocuk kadar arı olması gerekmez mi? Edebiyatın ilk kaynakları olan, o baştanbaşa şiirle yoğrulmuş masal ve efsaneler çocuklar için söylenmiştir. Yalnız çocuk ruhlı kişiler evrenin sırrını araştırır, her olaydan bir anlam çıkarırlar. Yaşam onların gözünde alabildiğine güzel ve renklidir.

Rahmetli Nurullah Ataç bir söyleyişinde çocuk şiirinin nasıl olması gerektiği üzerinde durmuş, bir Türkçe öğretmenin öğrencilerine bizim ağır dediğimiz şiirleri, adeta zorla ezberlettiğini yazmıştı. İlk bakışta aca-

yip gördüğümüz bu metodu, biraz derinlemesine düşünürsek bunun en olumlu sanat eğitim sistemi olduğunu anlarız. Çünkü çocuk büyüğe, güzele hayrandır. Ancak güzel, başarılı örnekler yoluyla istenen amaca yönetilebilir. Şöyle bir kendimizi yokluyalım, kafalarımızda okul sıralarından kalma öyle kötü mısralar vardır ki, ömrümüzün sonuna kadar onları öncesiz bir günah gibi taşırız. Alain «Öğrenmek unutmaktan çok kolaydır» der. Belleğin en taze olduğu bir çağda çocuğa kötü şiir, basit şiir ezberletmek onu tüm yaşantısı boyunca iyi şeyden yoksun etmek demektir.

Belleklerde erkenden yerleşen güzel mısralar, karanlık da olsalar yıllar geçtikçe bizim ruhumuzla birlikte gelişir, bir değer bir anlam kazanır. Güzel mısralar tüm yaşantımız sonuna kadar ruhumuzu eğitir.

Eğer çocuklarımıza iyi bir sanat eğitimi vermek istiyorsak onlara güzel, büyük, değerli yapıtlar vermekten korkmayalım. Bugün okullarımızdaki Türkçe ve edebiyat dersleri böyle bir eğitimi vermekten çok uzaktır.

ÇOCUKLAR İÇİN

Ana - babalar bazan çocuklarına okutacakları kaliteli çocuk kitapları bulamadıklarından yakınrlar. İşte size çocuklarınıza güvenerek verebileceğiniz çocuk kitapları:

- 1- Çocuklara Tarih hikâyeleri
- 2- Seçme çocuk Fıkraları
- 3- Ayda Bir Çocuk
- 4- Tahta Çanaklar
- 5- İyi geceler Ay dede
- 6- Uzak Doğu masalları
- 7- Mutluluk Ağacı
- 8- Büyük Borç
- 9- Dünyayı Güldüren Bilmeceler, Fıkralar

Her Kitap 150 kuruş

Pedagojik esaslara göre hazırlanan bu kitapları çekinmeden çocuklarınıza verebilirsiniz. Sipariş için, (Şükrü Enis Regü, Yankı Çocuk Yayınları Posta Kutusu: 1278 İstanbul) adresine yazınız.

Bu, gerçek bir hikâyedir.

Kentimizin ün yapmış bir doktoruydu. Keyifli bir gününde bunları anlattı bana. O zaman işçilerimizin yurt dışında sorunları yoktu, Avrupa bizi tanıyamıyordu henüz. Hellen ise ilginç bir hikâye olabiliirdi. Yazmayı tasarladım. Yazdım ama doktor, yazdıklarımı okuyamadı. Toroslardaki uçak faciasını hatırlar mısınız? İşte Dr. Muzaffer Lokman o uçaktaydı. İktisat öğrenimi yapan arkadaşı ise, günümüzün popüler politikacı Kasım Gülek'ti.

Hemen vatana dönmeyi istemiyordum. Daha önce Bayera'da, ufacak ve şirin bir kentten geçmiştim. Orada, bütün bir yaz mevsimini geçirmeyi arzuluyordum. Arzu ettiğim gibi yaptım. Böylece hayatımın en tatlı anlarını yaşayacaktım. Sonra bir tesadüf oldu, çocukluğumdan beri tanıdığım bir arkadaşımın karşılaştım. Zengin bir ailenin çocuğu idi. İktisat öğrenimi yapmıştı. O da benim gibi tatilini geçirmek istiyordu.

Bir pansiyona yerleştik.

Kitaplarına fazlaca düşkümdü. Hayatı çok kısa buluyor, üstelik «Daha çok çalışmak lazım» diyor. Ben de «Yeter» diyordum, «Yeter, kısa dediğin hayatın içine giriver artık.»

Baktım, olacak gibi değil, ontt kendi haline bırakverdim.

Aradan haftalar geçti. Arkadaşım artık Vataına dönecekti. Ben, daha bir süre kalmayı tasarlıyordum. Bir akşam üstü, bavullarını pansiyonun otosuna yerleştirdik. İstasyon şehrin dışındaydı. Gıcır gıcır asfaltta o güzel bahar akşamının tadını çıkarırcasına yola koyulduk. Hemen hiç konuşmuyorduk. İkimiz de mahzun gibiydik. Biraz sonra ayrılacaktık. Tatlı geçen günler memleketimi bir an olsun unutturamıyor, şimdi arkadaşımı adeta kaskanıyordum.

İstasyonda çok beklemedik. Tren zamanında geldi. Arkadaşımı yerleştirdikten sonra perone indim. Bir sigara yaktım.

Peron tenhaydı. Solda, iki kompartıman ileide güzel bir kızla, pencereden beline kadar sarkmış bir delikanlı fıkrı fıkrı konuşuyorlardı. Kız gerçekten çok güzeldi. Üzerinde gri padesü, başında mavi bir bere, beyaz kısa çoraplar, topuksuz basit bir kundura...

Delikanlı ise, kareli portakal rengi bir ceket geymişti. Başı açık tı. Saçları alınna dökülmüştü. Y5 kişikli bir delikanlıydı.

Kız hep konuşuyordu, delikanlı ise arada bir «evet, hayır, peki, olur canım.» şeklinde tek kelimelerle karşılık veriyordu.

Dalmıştım. Arkadaşıma baktım, o da onlarla ilgilirdi.

— Ne güzel bir çift değil mi?

Atif ÖZBİLEN

— Evet, dedi, hem de çok güzel...

Hareket zamanı gelmişti. Lokomotif uzun uzun öttü. Biz -elleştik. Yan gözle onlara baktım. Öpüşüyorlardı. Uzun uzun öpüşüyorlardı. Damla damla gözyaşları yanaklarına doğru süzülüyordu. Güzel kız, dudaklarında tebessüm, fakat ağırlık var demiştim ya, bu sefer hançerem düğümleir gibi oldu. Utanmasam, kendimi sıkımasam başbaşağı ağlayacaktım.

Tren uzaklaştı. O, hâlâ elinde buruşturduğu ufacak mendini sallıyordu.

Nasıl oldu, bilmiyorum, kendimi kızın karşısında buldum. Bir Türk doktoru olduğumu anlayınca benimle daha çok ilgilendi. Şehre götürmeyi teklif ettim. Memnuniyetle kabul etti.

Mavi beresini çıkarmış, akşamın hafif serin rüzgârı ile altın sarısı saçları uçuyordu. Heride kentin ışıkları bir donanma gecesi andırıyordu.

Nişanlımıydı? dedim.

— Hayır, dedi ve sonra anlattı. Üç aydan beri evli imişler. Çocuk mühendis imiş. Bir proje için yirmi günlüğüne bir başka kente gidiyormuş. Balaylarının hemen sonunda bu ilk ayrılıkları imiş.

— O'nu çok mu seviyorsun? dedim.

— Hem de ne çok... dedi ve buruşuk mendili ile burmanın ucunu sildi.

Bir süre konuşmadık. Sonra: — Şimdi nereye gidiyorsunuz? dedi.

— Herhalde sizi evinize bırakacağım...

— Peki sonra, siz nereye gideceksiniz?

— Sonra mı?

Sonrasını ben de bilmiyordum. Oyle ya, nereye gidecektim? Bir gazino uydururdum.

— Bu gece arkadaşlarla buluşacaktık.

Gülümseyerek bana baktı. O güzel mavi gözleri de, dudakları gibi gülümsüyordu.

— Beni de götürmez misin?

(Sonu sayfa 7. de)

Celsus Kitaplığı

Semiray ÖZBİLEN

Antik çağın en önemli kentlerinden biri olan EFES (Ephesos), Temmuz sonunda Papa VI. Paul'un ziyareti ile değerini evrene bir kez daha duyurmuş oldu.

Efes Harabeleri İzmir'e bağlı Selçuk İlçesinin 4 Km. güney doğusundadır. Bu harabeler kentin dördüncü kuruluşuna aittir.

Kent, Küçük Menderes'in (Kaystros) sularını boşalttığı kuytu ve ticarete elverişli bir körfezde kurulmuştu. Burası aynı zamanda Lidya'nın ünlü merkezi Sardes'ten geçen Kral Yolu'nun başlangıç noktasıydı. Ayrıca Dünyanın Yedinci Harikası arasına giren ve ilk çağlar boyunca dinsel önemini yitirmeyen ünlü Artemis'in Mabeti burada bulunması Efes'in gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Kısaca Efes ticarî, kültürel ve siyasî alanda tüm ilerleme yeteneklerine sahiptir.

Bir zamanlar deniz kıyısında olan Efes, bugün Küçük Menderes'in taşıdığı döküntülerle denizden 6 Km. içerde bir kara kenti haline gelmiştir.

Efes'in ilk kurucuları yerli Anadolu halkıdır. M. Ö. II. yüzyıl başlarında Kolonizasyon hareketleriyle Batıya gelen İonlar, Efes koyuna yerleşirler. Yerli halkın Ana Tanrıçası'nı kendilerine mal ederler ve O'na, kendi doğa Tanrıçaları olan Artemis adını verirler.

Bir çok tarihi safhalar geçiren Efes'in kuruluş efsanesi çok ilginçtir. (Androklos'un öncülüğünde

Ege kıyılarına gelen İonlar, kentin nerede kurulması gerektiğini Delphi kâhininden sorarlar. Kâhinden: «Yeri bir balık gösterecek ve bir yaban domuzu sizi oraya götürecektir; orada kenti kurun» cevabını alırlar. Birgün Androklos'un adamları kıyıda balık kızartırken balıklardan bir tanesi ile birlikte bir ateş parçası kuru otlar üzerine düşerek çalılar tutuşturur. Bu anda çalılar arasına sığınmış olan bir yaban domuzu ateşten korkarak kaçmağa başlar. Androklos ve adamları domuzu kovalarlar ve Panayır Dağı yamaçlarında öldürerek kenti buraya kurarlar.)

Kuruluşunda dört büyük safha bulunan Efes'i çevreleyen sur kalıntıları, Antik tahkimat tekniğinin en güzel örneklerinden biridir.

Panayır Dağının batı yamacına yaslanan tiyatro, Efes'in en büyük ve ünlü yiktısını meydana getirir. Efes'te Hellenistik devre ait olan kalıntılar çok azdır. Bu günkü harabeler daha çok Roma devrinden kalma kalıntılardır. Örneğin St. John Kilisesi, Celsus Kitaplığı, Serapes Mabeti, Hamamlar ve Çesmeler gibi... Ayrıca Meryem Ana İkametgâhının burada bulunması, Hacı olmak isteyen Katoliklerin kutsal mabeti haline getirmiştir. Efes'i, Papa VI. Paul'un, ziyareti kutsallığını bir kez daha tescil etmesinden sonra, Hacı olmak isteyen Hıristiyanlar Efes'e akın etmektedirler.

Lüleburgaz'daki Tümen Karargâhında «Tümeniniz Galiçya'ya gitmeyecektir. Tamamlayıcı emri belirleyiniz» diye gelen emir, birliklerimizdeki eğitim, savaş denemeleri ve gece yürüyüşleri gibi daimî faaliyet ve savaşa katılma hazırlıklarına hiçbir engel getirmeksizin süregidiyordu.

İkinci emrin «gizli» işaretli bir zarf içinde geldiğini biliyordum. Fakat müderrecatını gerek orda ve gerekse Gazze yollarında ve hattâ gittiğimiz «Çöl» harp cephesinde bile öğrenmem nasip olmadı.

Şu kadar ki, Tümen birliklerindeki efradın çoğunlukla Güney bölgesi, yani sıcak iklim çocuklarından müteşekkil oluşu, -30 dan aşağı düşmeyen Galiçya'ya gidilemeyeşine sebep teşkil ettiğini Kumandanımız verdiği izahat sırasında ihlas etmişti.

Bir aralık bana hitap ederek «Şimdi neçelenobilirsin, çünkü bakıyorum, çoğunuz sıcak memleket çocuklarısınız» dedi. Cevap vermenin askerlik terbiye ve disiplinine aykırı olacağını bildiğimden gençliğimin, Vatana sevgi ve muhabbetimin verdiği aşk ateşle, kumandanımın duyularımı takdir edemeyiş his ve düşüncesi içinde hürsümdan gözlerimden yaşlar dökülmeğe başladı.

Pek müffik kalpli olan Kumandanım bu halimi görünce «İşte bu olmadı. Sizlerin Vatan yoluna her şeyi yapmağa ve hattâ ölmeğe kararlı gençler olduğunuzu kesinlikle anlamış durumdayım. Ödev nerede buyrulursa orada yapılır. Sizleri de böyle biliyorum» diyerek hepimizi teskin etti.

Evvelce değiştirilenlerden yalnız elbiseler geri alındı. İşler tamamlandıktan sonra Marmara kıyılarına yürüyüşe başlandı. Ereğli'den ve buraya yakın iskelesi bulunan köylerden kayıklarla vapurlara ve doğruca Derince'ye nakledildik. Derince'ye daha önce gönderilen nakçı subaylar her ihtiyacı orada temin etmişlerdi. Birliklerimiz aynı intizam ve mükemmeliyetle karaya çıkarak gösterilen boş araziye çadırlarını kurdular.

İlk trenle Tümen karargâhi hareket etti. Birliklerin hareket gün ve saatleri yazılı bir programla tesbit ve tâyin edilmiş bulunuyordu.

Bilmiyorum kaç günlük tren yolculuğundan sonra, Torosların ortasında, o tarihlerde son istasyon Pozantı'ya vardık. Anadolu - Bağdat Demiryolu tabir edilen hattın Pozantı'dan itibaren Adana'ya doğ-

ru inşaatı devam ediyordu. Küçük, büyük, tüneller ve arızalı dağlık yarma yolların yapımı yüzünden henüz istifadesine imkân görünmüyordu.

Pozantı'ya yetmiş kilometre uzaklıktaki Gülek istasyonuna gitmek üzere karayolundan yürüyüşe geçtik. Üç gün sonra Tarsus civarındaki adı geçen istasyona vardık. Tekrar tren yolculuğu başladı. «Gâvur Dağı» dedikleri Antitoroslardaki Mamure istasyonuna kadar geldikten sonra tekrar kara yolculuğu başladı. Böylece kara, deniz, tren yolculuklarıyla, illere, binlere, yürüyerek Sina Çöl Cephesinde Şeria nehrinin kenarlarında Gazze'ye vardık.

Cephe, siperler ve ateş hattının içine giriş... Bu, şerefli bir Vatan borcu idi. Dini akideminiz hepimize telkin ettiği «Ölürsem şehit - kâhırsam gazi» imânile savaşa katılmayı sabırsızlıkla bekliyorduk. O günlerde bir emir aldım. 138 inci alayın «Mükerre» ismi verilen Makineli Tüfek Bölüğünde takım kumandanlığına tâyin edildiğimi bildiriliyordu. Bu emri aldığım andaki kadar 64 yıllık hayatımda sevdiğimi hatırlayamıyorum. Çünkü, ben makineli tüfekte yetişmişim. Daha henüz kursta iken, isabetli atış denemelerim bana gurur vermişti. Çok sevdiğim tüfegimin 250 lik şeritlerini karşımdaki düşmanlarımıza boşaltmak ne kutsal ve şerefli bir ödev olacaktı...

Bölük Kumandanımız, biz Türkleri gerçekten çok seven ve oldukça Türkçe öğrenmiş kıdemli bir Alman yüzbaşısıydı. Bölüğümüzde sekiz adet kızaklı «Hoçkez» ağır makineli vardı. Bunlar çölün kumaları üzerinde icabında kızaklarla çekilirdi. Onları çeken ve sırtında taşıyanlar bir AT kadar iri yapılı, Kıbrıs cinsi haşeri ve bir çift zincirle zaptedilen merkeplerdi.

Bir hafta kadar cephe gerisinde ve yakınında son tatbikatımızı yaptık. Son emirlerimizi alarak İngiliz Ordusu karşısında ateş hattına ve önceden hazırlanan siperlemeye girdik.

- 4 -

ATES HATTINDA 19 AY

Evvelce, çölde, Sina Harp Cephesindeydik. Gazze'de ilk defa ateş hattında İngilizlerle karşı karşıya idik. İdare etmekte olduğum ağır makineli tüfegimin dürbünü ile karşıyı tarassut ettim. Karşımdakiler acalı kılık ve kıyafeteydi. Hattâ başlarında, hakî elbiselerinin ren-

GÜNEŞİN GÖRÜLDÜĞÜ YERDEN BAŞAKLAR

Sırtında, bir demet odundu gülen
Gözlerinde, sıcak güneşin hayalyle parlayan
Ve nasırlaşmış elleriydi göğe doğru bükülen
sonra bir zaman, soğuklaşan toprakta yavaşlayan

Sırtında, bozbulanık yüklü yaşlı bir kadında
Yaylada sıcak görünen bunalmış atın,
Sapsarı başakların ortasında inancı daha yakında
Adını sadece Güneş ve Başak diye biliyordu hayatın

Yürüdü meydana doğru gençten bir köylü
Parmakları ta karğıdan akan suya bakıyordu
Sonra düşündü başakları birbir yapışan toprağa
Yemek için o tuzlu ekmeği, ekmek gerekiyordu.

CETİN BOĞA

gine uydurulmuş, omuzlarından sarkan birer de sarıkları vardı. Verilen bilgiye göre bu zavallılar aylıklı ve İngiliz emperyalist idaresinin o tarihlerdeki müstemleke askerleri «Hindu» lar imiş. Ne için, ne maksatla bu çöllerde gelerek kimlerle döğüşüklerini herhalde bilmeyen zavallı sürüler...

Gece karanlığında girdiğimiz siperlerimizden ancak safak sökerken etrafı ve karşılarımızı lâyikile tarassut imkânını elde ettik. Güneşin ilk nurlu ışıkları karşımızdakiler önce devamlı top ateşine başladılar. Arkasından «sanki Türkler susturulmuş gibi» kesif bir kalabalıkla piyade hücumuna geçtiler. Bunda da muvaffak olamayınca, hiçbir askerlik kaldesine uymayan aynı kıyafetteki askerlerle süvari hücumuna kalktılar.

Takriben yetmiş kilometrelik cephemiz öyle kuvvetli bir durumda idi ki, ilk hattımızdaki çok sayıda makineli tüfeklerimiz karşısında Her taarruz crimeğe mahkûmdu.

Makineli tüfeğimin atışına devam ederken dürbünümde gördüğüm manzara şuydu: Hücumla kalkan her süvari veya atı vuruluyor, düşüyor ve düştüğü yerde kalıyordu. Bir parça ilerleme yoktu. Etrafımız duman ve barut kokusu, düşman safları ise toz ve kara dumanla kaplıydı. Dürbünlerimiz düşmanın feci halini artık gösteremez olmuştu. Ateş hattındaki ilk savaşa katılmamız ya karşı taraf hücumlarının başarıyla defedilmesi hepimizde gerçek bir sevinç ve harbe devam arzusu vermişti.

Gölin yakıcı, kavurucu ve boğucu sıcaklığında bu savaşın ilk akşamı, her hangi bir gece hücumuna hazırlıktydık. Fakat hiçbir hareket yoktu.

Gece yarısından sonra kahraman Türk piyadeleri, aldıkları emir gereğince, İngiliz karargâhına baskın yapmışlardı. Karargâhı paniğe çevirdikten sonra kaçanlar kaçabilmiş, ölenler yerlere yığılmış, sağ kalanlardan sekiz İngiliz esir alınmıştı. Esirlerden ikisi küçük zabıt, altısı erdi.

Ertesi gün ve onu takip eden bir hafta zarfında esaslı bir çarpışma olmadı. Fakat Ordu Kumandanlığının aldığı haberlerden ve karşıımızdakilerin devamlı hareketlerinden, pek yakında büyük bir taarruza hazırlandıkları anlaşılıyordu. Biz de siperlerimizde ona göre hazırlıklı bulunuyorduk.

Yapılacak büyük taarruzun, askeri olmaktan ziyade siyasî bir hedefe matuf olduğu aşağıda kaydedilecek olayları incelemekle anlaşılır.

Dördüncü Ordu Kumandanı büyük asker ve kudretli idareci rahmetli Cemal Paşanın harp sonunda negredilen hatıralarından ve o tarihlerde broşür halinde dağıtılan «Aliye Dıvânı Harbi Kararlarından» anlaşıldığı üzere, Osmanlı İmparatorluğunun mümtaz bir eyaleti Mekke'de Emir bulunan Şerif Hüseyin'in büyük oğlu Emir Faysal «Harp sonu ilk Irak Kırallı Birinci Faysal», Cemal Paşanın, siyasî maksatlarla ve Araplar üzerinde büyük nüfuz sahibi olduğundan bahisle, kendisini müşaviri hâs olarak Şam'da ordu karargâhında da imi kalmasını temin ediyor.

Aradan zaman geçtikçe İngiliz entrikalarına kurban giden Şerif Hüseyin, harpte İngilizler galip geldiği takdirde Büyük Arap İmparatorluğu kurulacak ve İmparatorluğu başına Şerif Hüseyin getirilmekle beraber Hicaz, Mısır, Irak ve Suriye topraklarıyla şimdiki Cenup Vilâyetlerimiz bu İmparatorlu-

Mandaların İhaneti

Ibrahim AKDOĞAN

Çağlar çağı denge ile dengesizlik manda ihanetiyle çekişir dururlar.

Birleşik kaplardaki su gibi, bir türlü dengeye varamazlar. Mandaların arabalara koşulduğunu görenler iyi bilirler. Araba bir vasıtaadır. Arabaya yükletilen yük, boyunduruklarla mandaların boynuna biner.

Çekim için harcanan güç, sağ ve sol tarafa koşulan mandaların direnmesine bağlı kalmaktadır.

Bu çekimde, sağdaki sola, soldaki sağa yaslanarak yükün ağırlığını birbirlerine yüklemeye çalışırlar.

İşte bu çabalar sonunda da fiziki olay olur. Yani yük çekilir.

Bu arabaya koşulan iki güçten biri az güçlü ise, diğerinin ihaneti sebebiyle tüm yük ona yüklenir. Güçsüz taraf menzile varmadan yıkılır ve olduğu yerde kalır. Onun için arabaya koşulacak güçlerin en az birbirine denk olmasına dikkat eder tüm köylüler. Ve bilirler ki, kuvvetli, daima zayıfı yarı yolda bırakır. Dolayısıyla kendisi de zarara uğrar. Bunun için arabaya koşulacak çekim hayvanlarının güçleri ve koşulacakları yönler daha önceden iyice hesaplanır. Hatta öyle ki, sağa koşulan icabında sol tarafa da koşulabilecek şekilde alıştırlır.

Bu alışkanlık olmazsa, köylü dayının işi gibi, tüm işler geri kalır.

Horoz döğüşü, deve güreşi, güçlü ve güçsüzün üstün gelme çabasıdır tüm. Bu, kuru bir üstün gelme çabası dışında, yaşama ve var olma isteğidir de.

Toplum içindeki iyi ve kötü dalgalanma da bu türlü bir direnmenin esintisidir.

Bu esinti, iyi ile kötünün, güçlü ile güçsüzün dengeyi kendi yönüne çekme çabası içindedir.

Bu ihanette kaba kuvvet kendi çıkarından başka birşey düşünmez. O zaman «kaba, hain, çıkarına bakan ve kendinden başkalarını düşünmeyen» bir toplum vücut bulur. Bu toplumda, samimiyetini kaybetmiş insanlar, derece derece kaba ve insafsızdırlar.

Bu türlü olanların yüzü «ayyaş ve canilerin yüzünden daha korkunç» olurlar. Böyle bir toplumun sanatı da «yolundan şaşan bir sanat» olur.

Bu yönlü sanatta, «ruh da güzelliğini yitirir.»

En uygun toplum, sağı perk, solu güçlü olan toplumlar değildir.

En iyi toplum, birlik olarak tüm iyiye, tüm güzele ve tüm ileriye gitmeyi gaye edinen bir toplumdur.

Böyle bir toplum yaratamazsak, mandalar ihaneti içinde bunalır kalırız.

ga ithal edilerek hududu Toros Dağlarına kadar uzatıyor. Hayal olan bu anlaşma üzerine gizliiden gizliye Osmanlı İdareal aleyhine ihtilâl hazırlanıyor.

İhtilâli hazırlayanlar Suriye'nin belli başlı şehirleri olan Halep, Şam ve Beyrut vilâyetlerinde ve bu ihtilâlin büyük kolları ise Osmanlı

İmparatorluğunun Mebusan ve Ayan meclislerinde Azâdırlar. İhtilâli tertip ve teşvik eden İngilizler, hareketin derhal başlaması için Şerif Hüseyin nezdinde tazyıklar ol artırıyorlar.

Gelecek Sayıda: «İhtilâlin Aktibeti ve Suya Düşen İngiliz Taarruzu»

Edebiyatımızda Sağcılık, Solculuk, Toplumculuk ve MİLLÎ EDEBİYAT ÖZLEMİ

(Baş tarafı sayfa 1. de)
devimi başka anlamda, asıl anlamında kullanmak cesaretini de gösteremiyor.

«Toplumculuk» un da edebiyatımıza girişi yeni değildir. Önce toplumculuğun geçirdiği evrimi anlayabilmek için biraz gerilere gidilm. Geçen yüzyılda, bilim ve teknik ilerleme sonunda, batı uygarlığı xeya makine uygarlığı doğmuştu. Buna karşıtık insan topluluklarında, uygarlığın haşmetiyle hiç bağdaşmayan adaletsiz bir değişim görüldü. Bilimin fizik, kimya, sosyoloji dallarındaki yeni buluşları, iktisatta «liberalizm» denen serbest ticaret, insanların rekabet ve kazanç hırsını kamçulamıştı. Büyük fabrikalar, ticari dev şirketler kurulmuş. «kapitalizm» denen bu düzende, batının birkaç ulusu güçlenmiş, sanayi ve ticaret sayesinde «emperyalist» devletler doğmuştu. Asya ve Afrika'daki iktisadi güçlerini yitirmiş uluslar bu emperyalist ulusların iktisadi ve siyasi esaretleri altına girmişlerdi. Bundan başka emperyalist ulusların kendi ülkelerinde de toplum düzeni karışmıştı. A. Smith'in milletlerin zenginliği olarak gördüğü halk kütüphanelerinin hiç te zenginliği olmamıştı. Bir sömürge imparatorluğu da kuran, uygarlığın yeni emperyalistleri, kuvvet ve kudretlerini bir avuç seçkin insanın, müteşebbisin yani kapitalistlerin varlıklarını sürdürmesine dayandırmaktaydı. Dünyanın büyük kısmı emperyalistlerin kolesiydi. Kapitalistlerin dış şaşaalı düzeninde de biri yiyor, bini bakıyordu. Uygarlığın bu en parlak devrinde, büyük insan topluluklarının dünya nimetlerinden mahrum kalışı bir adaletsizlikti. Yeni bir iktisadi doktrin işte bu adaletsizliği sözde ortadan kaldırmak için zuhur etti. Marks, doktrinini bu ortamda, bir peygamber edasıyla ortaya attı. Marks'a göre, burjuva düzeni dediği kapitalizmin yok olması lazımdı. Bütün ameller, emekçiler birleşmeliydi, bu düzeni emekçiler idare etmeliydi.

Yüz yıl önce ortaya konan bu doktrin, bu dünya görüşünün temelinde ütopya ve maddecilik yatmaktaydı. Bu, o günün şartlarına göre düşünülmüştü. O zaman kapitalizmin şimdiki gelişmelerini sosyal bünyeye ve geniş topluluklara maledileceği hesap edilmemişti. Sırf maddeye, çıkara dayanan bir dok-

trin oluşu, o güne kadarki geleneksel ahlaki, dini, edebiyatı hep burjuvanın çıkarlarına göre uydurulmuş düzmeler olarak nitelenmesi mantık ve sağduyuyu bile zorlardı. Bunlara rağmen, bütün sömürge uluslarda bir uyanma başlamış, sadakat ve mantıksız tarafları bir yana, Marksizm, ulusları ve toplulukları emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşa sokabilmişti. Rusya'da Lenin, fırsatlardan istifade ederek «bolşevizm» namı altında Marks'ın doktrinini kanlı bir şekilde ve işine gelen taraflarını alarak, kendine göre uygulanmıştı.

İşte toplumcu edebiyat insan topluluklarındaki uyanma, bilinçlenme, direnme, özgürlük ve bağımsızlık savaşlarını terennüm eder. Toplumcu edebiyat emperyalizme, köleliğe, kula kul olmaya karşı insanlığınun sabrının taşması, ruhunun isyanıdır. Toplumcu edebiyat bir demokrasi özlemidir. Bizim bağımsızlık savaşımız da «Düveli Müazzama» denen bu emperyalist ulusların Türkiye'yi sömürge yapmak emellerine karşıdır. Bizde de toplumcu edebiyatı görüyoruz. Mehmet Akif, Süleyman Nazif, Halide Edip milli haysiyetimizin kurtulması savaşını açmışlardır. İlk toplumcu bayraktarı Mehmet Akif'tir. Akif'in «Medeniyet denen tek dişi kalmış canavar» demesi emperyalizm'e karşı bir haykırış ve kükreştir.

Millî Kurtuluş Savaşımızın kazanılmasında ulusumuz, olağanüstü gücünü, başarısını geleneksel manevi değerlerinin yüksekliğine borçludur. Millî edebiyatımızın o günkü temsilcileri ulusumuzun imânına güvenmişlerdir. O günkü milliyetçiliğimizin temelinde ümmet te yatar. Ulusumuzun yücelmesi, eski parlak çağına erişmesi Müslümanlık imânı ile başarılabilir. Mehmet Akif, edebiyatımızda bu inanın sembolüdür. Eserleri, milli ve hamasi edebiyatımızın şahıhasıdır. Benliğini vatan ve millet sevgisi saran Akif, maddiyattan nefret ederdi. Tevazu, mertlik, vefakârlık, dindarlık karakterinin ve şairliğinin temelidir. Dindarlığı milletinin uyanmasına, refaha kavuşmasına, mutluluğa erişmesine, başka milletlerden her türlü istifadelerin sağlanmasına hiçbir şekilde mani olmamıştır. En nefret ettiği kimseler yobazlar ve din istismarcılarıdır.

göge bir gölge düştü

göge bir gölge düştü alıp atamadığım
bir özem usuma vuran yedi rengini
inadına salt tutkular boylu boyunca DUVAKLI
bilirim kaç kez gonk vurduğunu saatlerin
bu mevsim yağmurlu ülkelerinden afrikanın
inanasım gelmez ayrılığa
günler ki elimde arta kalan
birbirine ekli tutkularım
bir deniz vardı çocuk gözlerinde yaşanan
alıp saklanan
dozulmayan
bir umutlu düş başlardı adınla
ağaran
oysa yarına çıkmak korkusu şimdiki
günün ilk ışıklarında vuran

Vedat Akman

Millî ve siyasi bağımsızlığımızı kazandıktan sonra medeniyet ve kültür savaşına da girmek gerekiyordu. İktisadi bağımsızlık çok daha önemliydi. Aç ve perişan milletimizin refaha, mutluluğa kavuşması lazımdı. Yüzyılımızın baş sorunu da buydu zaten. Tarihiyle, şairiyle, şerefiyle refaha, mutluluğa layık bir milletlik. Uyuklayan Asya ve Afrika'ya da önderlik yapmalıydık. Kendimize ne kapitalizmi, ne de komünizmi sistem ve düstur olarak almalydık. Savaştan kaçmalıydık. En başta dinle devlet işlerini ayırmalydık. Mademki din bizi mistikleştirmişti, çaresine bakmalıydık.

Büyük işler başardık. Atatürkümüzü bütün dünya yüzyılın dehası saydı. Eize bakarak bütün Asya, Afrika uyandı. Uluslar yeni Türkiye'yi, Atatürk'ü örnek aldılar kendilerine. Millî gururumuzu kazandı yeniden. Ve toplumcu edebiyat ta burada bitmişti. Sonradan şair Nazım Hikmet'in toplumcu edebiyatı, Leninci bir anlayışla edebiyatımıza yeniden sokmak istemesi, hem yöneticilerimizce, hem halkımızca şiddetli bir tepkiyle karşılandı.

Nazım Hikmet'in şiirlerinde bir sanat olabildi. Bu sanat yeni kazanılmış millî bağımsızlığımızı tehdit ederse, henüz kurulmuş toplum düzenimizin temellerini sarsacak kadar politika yüklü olursa elbette hiçbir değeri kalmazdı. Nazım Hikmet'in çirakları, onun toplumcu edebiyatını suya sabuna dokumadan bu gün de devam ettirmek çabasındadır. Bu edebiyatın artık bir propaganda vasıtası olduğunu farketmeyenler de vardır belki içimizde.

Şimdi konumuz Türk Millî Edebiyatı Özlemi.

Ulusumuz 40 şu kadar yıl önce başardığı bağımsızlık savaşını bu

güne kadar neden gereğince değerlendirememiş, Edebiyatımızın, fikir adamlarımızın, sanatçılarımızın bunda günahları var mı? Dikkatle eğilelim bu konuya diyorum.

Neden millî edebiyata hasretiz?

Edebiyatımız batının edebi akımlarına kapılmaktan bir türlü kendini kurtaramıyor da ondan. Çağımızın yeni akımları önceki akımlardan, edebiyat ekollerinden çok ayırır. Marks doktrinine başlı başına bir bilim, bir dünya görüşü, bir yaşama düsturu, bir çeşit din gözü ile de bakılır batıda. Ama ahlaki, dinleri, özgürlüğü, demokrasiyi, şahsiyeti, ferdiyetçiliği, adaleti ve insanlığın bütün geleneksel değerlerini kapitalist düzenin çıkarına çalışan kurumlar olarak niteliyen bir din. İnançsızlık ve inkârın dini.

Bir de Freud çıkıp insan davranışlarını, bilinç altına itilmiş cinsel arzuların idare ettiğini iddia eden psikanalizini ortaya atınca sanat ve edebiyatın temelinde bir değişim oldu. Batının uygarlık hastalığı başladı. İnanç buhranı, ahlak buhranı uygarlığın bu yeni toplumunu dejener etti. Bu dejenerel toplumu anlayabilmek, anlatabilmek için batı edebiyatında gerçeküstüçülük, varoluşçuluk, başkaldırma edebiyatı gibi akımlar çıktı ortaya. İki dünya savaşının insanlar üzerinde ahlak ve ruh çöküntüleri yaratmasını, daha çok Marks ve Freud'un etkilerine bağlamak gerek.

Sartre ve Camus gibi iki Fransız sanatçısı ve düşünürü, bu dejenerel toplumun bunalımının edebiyatını yapmışlardır. Camus, makine uygarlığının bu maddeden başka değerleri önemsemez olmuş toplum insanını değişik bir açıdan ele alır. Günlük yaşayışlarındaki monotonluktan, robotlaşan, bakkınlık duyan insanlar; güzeli, iyiyi

DOKTORUN ANLATTIKLARI

(Baş tarafı sayfa 3 de)

Birden şaşırırım. Böylesini bekleliyordum.

— Memnuriyetle... dedim.

Schre gelmiştik. Otomobili pansiyona bıraktık. Sonra, söz konusu gazinoya doğru yürümeye başladık. Hemen koluna girdi, başını da omuzuma yasladı. Bu vaziyette gazinoya girdik. Tasarladığım arkadaşlar henüz gelmemişlerdi. Hiçbiri de gelmeyeceğine göre, geceyi başbaşa geçirecektik.

Söyle, kenarda bir masaya yerleştik.

— Bizi gören nişanlı sanacak, ama ben henüz isminizi bilmiyorum, dedim.

Elimi tuttu:

— Afedersiniz, dedi, sonra ismini söyledi.

— Bayan Hellen, dedim. Parmakları dudaklarımda, sözümü kestirdi. Gözlerimin içine sevgi ile bakıyordu.

— Bana sadece Hellen diyebilirsin.

— Hellen, dedim ve bu ismi içimden üç kez tekrarladım.

O gece bol içtik, dansettik ve bütün eğlence yerlerini dolaştık.

Dışarıda güzel bir mehtap vardı. Sokaklar tenhaydı. Biz yine kol kolaydık. Daha içten, daha mutlu...

— Ne düşünüyorsun, Hellen, dedim.

— Seni, dedi, seni, odanı, eşyalarını...

— Eğer arzu ediyorsan...

Pansiyona yaklaşmıştık. Sessiz adımlarla içeri girdik. Koridoru geçtik. Odanın kapısını yavaşça açtım.

— Basit bir bekâr odası değil mi? dedim.

Hellen etrafa bir gözattı, dudaklarında hep o tebessüm...

— Basit, fakat ıderli toplu, dedi.

Bereket bizim madama. Yoksa, sabahki bıraktığım gibi kalsaydı, pijamam bir tarafta, terliklerim bir tarafta, yorgan yastık hep öyle...

Hellen'i, bir kaç memleket ve aile fotoğrafı ile başbaşa bırakarak dışarı çıktım. Büfesi biraz karıştırıp, ikram edecek birşeyler bulmak gerekiyordu.

Dönüşümde, odama girince ne görsem beğenirsiniz: Hellen soyunmuş, yatağında.. Donakaldım. Elimdekileri bıraktım, karyolanın başucuna diz çöktüm:

— Hellen, dedim, bu ne hal böyle?

Bir şarkı mırıldanıyordu. Sustu. Dudaklarında donuklaşan bir gülüşle bana baktı:

— Anlayamadım, dedi.

— Anlayamadın mı? Yani sen.. benim yatağında.. bu vaziyette..

Büsbütün şaşırıldı. Sesi titriyor gibiydi.

— Beni istemiyor musun?

— Onu demek istemedim Hellen... Yani demek istiyorum ki, bu nasıl olur, çok sevdiğini söylediğin kocan, sonra yatağında bu vaziyette...

Ben böyle kesik kesik meram anlatmaya çalışırken o gülmeğe başladı.

— Bu geceyi beraber geçirmemiz doğru olmaz demek istiyorsun. Değil mi?

— Ya kocan?

— O'nu hiç düşünme. Kocam şimdi güzel bir kızla beraberdir. Beni de hiç düşünmüyordur. Anlatıldım mi şimdi?

— Ama o erkektir Hellen. Ya seni bu durumda görecektir olsaydı?

— Düşündüğüne bak. Bu, normal bir şey. Aile bağlarımıza ne etkisi olabilir ki...

Ben hâlâ diz çökmüş vaziyetteydim. Uzandı, başını avuçları içine aldı ve dudaklarından öprü...

★

Ertesi gün, karşıki pastanede kahvaltımızı yaparken anlattı:

— Seninle neden ilgilendim, biliyor musun? Evvelâ Türksün. Bu ismi çok duydum. Türkler hakkında çok okudum. Fakat hayatımda ilk defa bir Türk ile karşılaşıyordum. Dilini benim kadar düzgün konuşan bir Türk doktoruyla.. Anlıyorsun şimdi beni, değil mi?

Anlıyordum şimdi onu herhalde. Gözlerinin içine bakarak başımı salladım. Eğildi, dudaklarına ufak bir öpücük kondurdu. Bu alemlerle yüzlerimin kızardığını hissettim. Etrafıma bakındım, neyse, bizimle hiçkimse ilgilenmiyordu...

faydalı unutan, içgüdülerinin emrinde akla hayale gelmedik ahlak dışı bir hayata kendilerini bırakırlar. Camus ve Sartre, özellikle Fransız toplumundaki bu insanların durumunu bir çeşit mazur göstermek isterler. Suçlu, bugünün uygarlığıdır, bilimdir, Sartre'nin varoluşçuluğu, Camus'un başkaldırma edebiyatı kendî felsefelerine göre yaşamın anlamına, gerçeği bulmağa, insan ruhunun kurtuluşuna çalışır. Fransa ve Fransıya bir fikir-sanat yeniliğinin merkezi sayılan batıda bu iki edip Nobel Edebiyat ödülü alır. De Gaulle gibi kahramanlarıdır Fransanın.

Bizim toplum gerçeklerimizle, bizim tiplerimizin ruh yapısıyla, davranışlarıyla benzer tarafı olmadığı halde, bir aktarmadan, bir özentiden, bilgili görünmek cakasından ileri gitmeyen, toplumumuza son derece zararlı olacağı düşünülmeyen bu edebiyatın olduğu gibi taklit edilmek istenmesi elbette

milli edebiyata hasret kalmamıza sebep olur. Ne zaman kurtulacağız bu aşağılık kompleksinden?

Neden Milli Edebiyata hasretiz?

Edebiyatımız politikaya alet olmaktan kurtulamıyor da ondan... Elli yıl önceki Marks'ın, Lenin'in komünist ve bolşevik litteratürü nerden doluverdi edebiyatımıza?

Mehmet Akif, «Medeniyet denen tek dışı kalmış canavar» diye emperyalistlerin yüzlerine haykırmış. Atatürk daha o zaman bu işi sağlam bir kazığa bağlamıştı. Elli yıl önceki Lenin edebiyatının propagandasını yapacağım diye bu modası geçmiş lafların ne işi var edebiyatımızda?

Bir defa bizde burjuva düzeni var mı ki? Batılı anlamda burjuva düzeni diye adlandırılan toplum seviyesine ne zaman vardık? Nerde o günler...

Sonra kapitalizm bugün, hür dünyanın dinamizmi ve kudret sembolü olmuştur. Bünyesinde sos-

yal gelişmeler olmuştur. Anonim şirketler, çalışanlara kârdan pay vermişler, sendikalar Marks'ın vakitlikle tahmin edemediği sosyal düzeni geliştirmişlerdir. Şimdiki halimizle biz kim, kapitalizm kim?

Edebiyatçılar neden politikaya girerler, politikaya atılırken neye bu kadar kendilerini kaybederler? Neden elli yıl eski bir doktrinün ütöpik taraflarını göklerle çıkarırlarken, savunmasını kaçamak olarak yaptıkları Sovyet Rusya'nın, bunların hiçbirini uygulamadığını fark etmez görünürler? Hangi özgürlükten, hangi halkın kenîhi kendini idaresinden bahsederler? acaba kendilerine Sovyet Rusya'da bir «lâ havle» bile çektiler mi?

Neden Milli Edebiyata hasretiz?

Edebiyatçılarımızda aşağılık kompleksi var da ondan. Yurt sevgisi yürekten gelmiyor da ondan. Halkına, boyuna fakirliklerini tekrarladıklarından ve halkına içten sevgi duymadıklarından... Ulusal

HABERLER

* 9-18 ağustos tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Evrensel Barış Senliği sona ermiştir. 11 tiyatro, 10 folklor ve 3 koronun katıldığı senliğe 400'e yakın yerli ve yabancı amatör, yüksek öğrenim gençliğine mensup sanatçı istihak etmiştir.

* Türk Edebiyatçılar Birliğinin (T.E.B.) 20 ağustosta Açık hava Tiyatrosunda düzenlediği Yaz Senliği çok başarılı geçmiştir. Geceye Gönül Turgut, Ruhi Su, Yıldız Kenter, Ayfer Ferrar, Şükran Güngör, Kâmuran S.Yüce gibi perde ve sahne sanatçılarıyla Behçet Necatigil, Fazıl Hüsni Dağlarca, Necati Cumah, Melih Cevdet, Edip Cansever gibi tanınmış edebiyatçılarımız katılmıştır.

* İstanbul Selir Tiyatrosunun vaz temsilcileri Rumelihisarı tiyatrosunda Musahipzade Celal'in «Bir Kavuk Desrildi» adlı oyununu ile devam etmektedir.

* «Bugünün diliyle Hayyam», «Bugünün diliyle Mevlana» adlı çevirileriyle büyük ilgi toplayan şair A. Kadir, öğretilmişimize göre şimdi de «Bugünün diliyle Tevfik Fikret» adlı kitabını hazırlamakla meşguldür. Sis şairi Tevfik Fikret'in 60 kadar şiirini yenileştiren A. Kadir'in bu yapıtı sanat severlerce merakla beklenmektedir.

sevgisi, yurt sevgisi özentiden ileri gitmeyecek kadar zavallımsı da ondan. Uvank değiliz de ondan...

Neden Milli Edebiyata hasretiz?

Edebiyatımızın genç kuşağı o kadar alabildiğine cosmuş, o kadar pervasızlaşmış ki; eskiler de selâmeti «seytana lânet» deyip bir kenara çekilmekte bulmuş da ondan. Eskiler, «bana deymeyen yılan bin yaşasın» derse, otorite, fehbberlik ve önderlik görevlerini yapmazlar, elbette milli edebiyatı hasret kalırlar.

Yaşar Nabi neden çabalarını, emeklerini, başarısını Milli Edebiyatımızın şahsiyetini bulma yönüne dönüştürmek istemez? Varlık, neden hâlâ bir edebiyat aktualitesi dergisi olmaktan kurtulamaz?

Milli Edebiyatı, aşırı sovenlikten, sadece cihangirlik ve kahramanlık destanları okumaktan ibaret sandığımız müddetçe, onun ancak hasretini çekeriz...

Şemseddin SAYU

GÜNEY

AYLIK EDEBİYAT VE SANAT GAZETESİ

Sayı : 3

1 Eylül 1967

1 Lira

İpıslak Bakışlardaki Çağrı

Gözlerimi gözlerine bırakmak istiyorum gel
Akşamlar daha bir siyah oluyor şimdi
Sokaklar daha bir sessiz.
Yapışıyor dudaklarıma adın,
Yapışıyor yağmur saçlarıma ıpsıslak
Yağmur yağınca daha bir hüzünlüyor bakışlarım.
Ellerim ellerinde olsun istiyorum gel...
Belki son batışı olacak güneşin bu akşam
Bu akşam her şey başka gözükecek
Pembe kar da yağabilir omuzlarımızı gel.
Gel, bilmediğin bir aletle sürükleyeceğim seni
Seni yalnız kendim için seveceğim.
Gel dudakların dudaklarımda kalsın saatlerce
Saatlerce kalsın başın dizlerimde...
Ne varsa bilinmeyen
Hepsi senin olacak gel
Gel dolansın ellerin saçlarıma
Bu akşam, mutluluğumuzun basamağı olacak.
Kalacak ellerin ellerimde
Şafağı beraber seyrederek belki de,
Gellince birşey deme
Al kollarına sev beni ödiresiye
Ayrı geçen günler için de sev beni...
Öyle susadım ki sana
Sensiz yapamayacağım gel...
Yapışıyor dudaklarıma adın,
Yapışıyor yağmur saçlarıma ıpsıslak
Gözlerin gözlerimde kalsın gel.
Seni çağırıyor ıpsıslak bakışlarım
Seninle olmak istiyorum gel...

PIYALE GÖNÜLTAŞ

AYIN OLAYLARI :

Orhan Kemal hastalandı

Değerli hikâyeci ve romancı arkadaşımız Orhan Kemal Ağustos ayının başlarında geçirdiği bir kalp krizi yüzünden Cerrahpaşa Hastahanesine kaldırılmıştır. Sağlık durumu yavaş yavaş düzelmeye başlayan arkadaşımıza geçmiş olsun deriz.

Ahmet Kutsi Tecer Öldü

Geçen ay gazetemize baskıdayken Türk edebiyatının büyük şairi Ahmet Kutsi Tecer'in ölüm haberini aldık. Yıllarca Anadolu'da edebiyat öğretmenliği, Pariste kültür ateyeliğinde bulunan bir ara milletvekili olarak parlamentoya giren Tecer, aynı zamanda iyi bir tiyatro yazarı ve folklorcusuydu. Ayık Veysef'i bulup tanıtan o olmuştu. Güney, şairin eşine ve kızına baş sağlığı diler.

GÜNEY'den Biri: PIYALE GÖNÜLTAŞ

1946'nın 18 Haziranında, üç kardeşin en büyüğü olarak, İstanbul'da açmışım gözlerimi. Sonra babamın memuriyeti dolayısıyla kent kent, kasaba kasaba dolaşım durduk Anadolu'yu... Kendimi tanımağa başladığım günden beri Güzel Sanatlara, bilhassa Tiyatroya ve Edebiyata karşı içimde ulaşılmaz bir yakınlık ve gittikçe artan bir ilginin büyüdüğünü hissettim.

Liseyi Sakarya'da bitirdim. Edebiyat öğretmenlerinin teşviki ile, gün geçtikçe daha çok girdim şiir dünyasının içine. Beş yıldır aralıksız yazdım. Kimi vakit gözyaşlarımı, kimi vakit kahkahalarımı koydum mısralarıma. Bu arada amatör tiyatro topluluklarında çeşitli oyunlarda oynadım. Şiirlerim çeşitli gazete ve dergilerde çıktı. Bir kaç kez radyoda okundu. Yazdıklarımı kitap halinde derlemek için, mısralarımın olumlu bir hale gelmesini bekliyorum. Za-

ten şiir, herkese hitap edebildiği zaman şiir olur. Şiir bir duygudur bence, iyi ya da kötü taraflarıyla... Bir arzudur çoğu kez, yapılmış ya da yapılması istenen...

Şiirde şair aramam ben. Duygularına, düşüncelerime hitap edip, gönlümün derinliklerine inebilen tüm şiirleri severim. Şairi her kim olursa olsun.

Hep beraber mutlu yarınlarına...

Piyale GÖNÜLTAŞ

BİR DURUŞMA

(Baş tarafı sayfa 2 de)

şem dedim furdum. Ta... tazem dedim, fur... furdum... fur...»

Yere yıkıldı Emeti Nine. Artık konuşamıyordu.

Bir an duraklayan salon, hemen ihtiyarın etrafına toplandı. Savcı indi ve yanına geldi. Elini tuttu. O nasırlı, çotlak, sırsıslak avucu-

na baktı. Kalbini dinledi. Çıt yoktu salonda. Herkes merak, üzüntü ve heyecan içindeydi. Savcı sızın olarak göz kapıklarının araladı kadını. Doğrudu. Yarıçılara döndü

«Ölmüş» dedi.

Demir ÖZGEN

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Atif ÖZBİLEN - İdare yeri: Petrol Sitesi, Blok 33/1 Levent - İst. Tel. 63 36 99

Akbank Beşiktaş Şb. Hesap No: 22787 - Abone: Yıllık 12, altı aylık 6 lira - P.K. 1278 - İstanbul

Basıldığı yer: BASARAN MATBAASI

GÜNEY